

# **Lietuvių kalbos ir literatūros olimpiada Lietuvos ir užsienio lietuviškų mokyklų mokiniams**

**11–12 klasės**

**Rajono (miesto) etapas**

**2015 m.**

**ATSAKYMAI**

## **I UŽDUOTIS**

1. Danielius Kleinas, XVII a.
2. Simonas Daukantas; istorija, literatūra, tautosaka etc.
3. Pranas Skardžius, Vilniuje.
4. Augustas Šleicheris, XIX a.
5. Christianas Stangas, XX a.

## **II UŽDUOTIS**

1. „Kitiems“ pirmiausia buvo priskirti romantikai ir simbolistai, be jų – ir seniai, tylinti masė, miesčionys bei reakcinga kritika.
2. Petras Tarulis (tikr. Juozas Petrėnas).
3. „Naujas menininkas“ – menininkas, atsisakęs įkvėpimo (inspiracijos), dirbęs su žodžiu, iš jo gaminąs naujus daiktus. Jam, kaip ir kitiems amatininkams, galioja tie patys kriterijai.
4. Literatūra suprasta kaip amatas, prieinamas ne tik literatūrinių salonų lankytojams, bet ir visiems žmonių sluoksniams. Literatūrą siekta ištraukti iš „rūtų darželio“ ir išvesti į gyvenimą, į modernų pasaulį. Taip pat akcentuota, kad nauja pradžia remiasi liaudies menu.
5. Kazys Binkis (iniciatorius ir redaktorius), Butkų Juzė, Salys Šemerys (tikr. Saliamonas Šmerauskas), Juozas Tysliava, Teofilis Tilvytis, Juozas Žlabys-Žengė, Antanas Rimydis, Alfonsas Šimėnas, Petras Janeliūnas (teisingame atsakyme turėtų būti paminėti nors keli).
6. Iš viso išėjo 4 numeriai, paskutinis – 1928 m.

## **III UŽDUOTIS**

1. Ferdinandas Neselmanas, XIX a.
2. K. Jaunius, K. Būga.
3. Lietuvių ir latvių. Vakarų baltų kalbose jis yra išlaikytas, o rytų baltų kalbose virtęs *ie* (iš pradžių monoftongizavus, suvienbalsinus *ei*).
4. Prieš pusbalsius (balsinguosius priebalsius), prieš sibiliantus (švilpiamuosius ir šnypščiamuosius priebalsius [s, š, z, ž]), atvirajame žodžio gale.
5. Taip. Trumpėja nekirčiuotos galūnės su trumpaisiais balsiais.
6. Panevėžiškiams. Dėl galūnių trumpinimo (žodžių trumpėjimo).

## **IV UŽDUOTIS**

1. „Dantės rato“ įvaizdis pasitelktas iš Dantės Aligjerio poemos „Dieviškoji komedija“.

2. „Dieviškoji komedija“ susideda iš 3 dalių: „Pragaro“, „Skaistyklos“ ir „Rojaus“. Kiekviena dalis turi po 33 giesmes. Kartu su įžangine iš viso yra 100 giesmių.  
Poemoje autorius pasakoja, kaip sulaukęs 35-erių metų atsidūrė tamsiame miške. Čia jį užpuola 3 žvėrys – lūšis (simbolizuoja gašlumą), liūtas (puikybė) ir vilkė (godumas). Jį išgelbsti Beatričės (dieviškumo simbolis) atsiųstas Vergilijus. Pagrindinis herojus su Vergilijumi keliauja per pragarą, sudarytą iš devynių ratų. Kiekviename rate už įvairias nuodėmes įkalintos vėlės. Perėję visus ratus, jiedu patenka į skaistyklą. Besibaigiant kelionei po skaistyklą, Vergilijus išnyksta, o herojų imasi globoti Matilda ir Beatričė. Nuplautas Letejos upėje ir atsigėręs Eunojos vandens, „Dieviškosios komedijos“ herojus pakyla į dangų.
3. „Dieviškosios komedijos“ antrajame pragaro rate yra įkalintos gašlios vėlės, čia jas blaško didžiulis sūkurys.
4. T. Venclovos eilėraščio kalbantysis neranda savęs „antrajame Dantės rate“; „Dantės ratas“ – priešprieša „dangaus karalystei“, taip pat jis įveda į eilėraštinę erotinę izotopiją – „mudviejų“ istoriją.

## V UŽDUOTIS

1. **A. augalo dauginimosi organas, iš kurio išauga vaisius** (Per Jonines einam paparčio žiedų ieškot, tada ant dirvono kūrenam laužus, šokam, dūkstam (Dgč); Kad tik greičiau pasveiktum ir pavasarį kaip tas žiedelis žydėtum (Krs); 1Žmogus esti kaip ir žolė, kurią kad anksti papjovė, lygiai kaip padžius žolė ir žiedas krint žemėn, kad vėjas didis ištinka, žiedas žemėn puola (PK85); Mano sodely šviesi liepelė aukso žiedais žydėjo (LMD (Tvr)); Laukinės obelys ir kriaušės baltais žiedais į žemę linksta (S. Nėr.)); **B. ant rankos maunamas papuošalas** (Tą žiedą merga kapt, pasiėmė ir užsimovė ant piršto (LMD); Rankeles spaudžia, žiedelius mausčiau, ar išgysi, muno mergele ((d) Jn); Vilniaus mieste apsistojo, aukso žiedus targavojo (Sln)); **C. apskritimas, ratas** (Išpūtęs iš burnos grandinę dūmų žiedų, keletą akimirkų žiūrėjo, kaip jie skysta ore (J. Avyž.); Saturną puošia puikūs koncentriški žiedai (rš.)).
2. Vienas žodis yra žiedas „augalo dauginimosi organas, iš kurio išauga vaisius“, kitas žodis – žiedas „ant rankos maunamas papuošalas“, „apskritimas, ratas“. Sieja reikšmė – apvalumas.
3. Rodyti, kad veiksmas vyksta subjekto sferoje (veiksmas susijęs su subjektu). Kai veikiamasis dalykas yra ne asmuo (pvz., ratas sukasi, vanduo drumsčiasi).
4. Sudėtinis (jungtukinis) prijungiamasis sakiny. Jungiami jungtukais, įvardžiais, prieveiksmiais.
5. Nėra vietovardžių, kurie prasideda raidėmis ū ir ę. Atsakymai gali būti įvairūs: nėra šių vietovardžių pamatinių žodžių; šios raidės atsirado vėliau žodžio viduryje ir pabaigoje.
6. Gali būti kirčiuojamas dvejopai: *Joninės* (2) ir *Jōninės* (1). Daiktavardis *Jōnas*. Skaitvardžiai, pvz., *Sekminės*, veiksmazodžiai, pvz., *pabaigtūvės*.

## VI UŽDUOTIS

| Autorius                          | Laikotarpis         | Svarbiausias kūrinys        | Kūrinio žanras        | Kūrinio kalba |
|-----------------------------------|---------------------|-----------------------------|-----------------------|---------------|
| 1. Jonas Radvanas                 | Renesansas (XVI a.) | <i>Radviada</i>             | Herojinė poema (epas) | Lotynų        |
| 2. Abraomas Kulvietis             | Renesansas (XVI a.) | <i>Tikėjimo išpažinimas</i> | Laiškas               | Lotynų        |
| 3. Mykolas Pranciškus Karpavičius | Apšvieta (XVIII a.) | <i>Pamokslai</i>            | Pamokslas             | Lenkų         |

## VII UŽDUOTIS

1. Formuluo­­tės gali būti įvairios, tačiau derėtų akcentuoti visuomenės literatūrinės komunikacijos vyksmą, apiman­­tį literatūros kūrimo, skleidimo ir suvokimo (receptijos) sritis. Literatūrinio gyvenimo branduolį sudaro pačių literatų veikla: jų knygos, sambūriai, literatūrinės mokyklos, periodiniai leidiniai. Kiti literatūriniam gyvenimui įtakos turintys veiksniai: visuomenei skirta spauda, leidyklos, bibliotekos, švietimo sistema, teatras, radijas, literatūros mokslo įstaigos, muziejai ir archyvai, kritika ir cenzūra (reikėtų paminėti nors kelis).
2. „Ateitis“, „Pavasaris“, „Aušrinė“, „Šviesos keliai“ (paminėti kelis).  
2001 m. Lietuvoje buvo atnaujinta „Ateities“ žurnalo leidyba. „Ateitis“ – krikščioniškasias vertybes puoselėjančiam jaunimui skirtas žurnalas. Liko aktualūs prof. Prano Dovydaičio pirmajame „Ateities“ numeryje suformuluoti klausimai: „Kas esame? Ką aplink save matome? Kokie mūsų siekiai?“. Apie jaunimą šiandienos „Ateityje“ rašo moksleiviai ir studentai, jie pasakoja apie savo veiklą, dalijasi patirtimi, išpūdžiais, kartu mąsto apie atsakomybę, išipareigojimus. Žurnale nemažai vietos skiriama jaunųjų kūrybai. Siekiama, kad „Ateitis“ taptų ne vien ateitininkų, bet ir kitų jaunimo organizacijų, bendruomenių, judėjimų leidiniu.
3. Pirmasis lietuviškas laikraštis „Aušra“ pasirodė 1883 m., leidimą inicijavo Jonas Basanavičius. Tai buvo romantinės pakraipos laikraštis, skatinęs domėtis Lietuvos istorija, raštijos tradicija, „tautiniu charakteriu“.

## VIII UŽDUOTIS

1. Ne. Nes žodis *miestas* yra kitos reikšmės žodis (jis yra skolinys).
2. Jie susiję su žodžiu *maistas*, nes yra tos pačios šaknies žodžiai, kurie skiriasi balsių kaita, ir turi artimą „maitinimosi, mitimo“ reikšmę.